

1968, 27. červen, Praha. - Poznámky z diskuse na 81. schůzi předsednictva a sekretariátu ÚV KSČ k článku *Dva tisíce slov*.

Černík: Ústně. Soudruh Kodaj upozornil na článek *Dva tisíce slov*. Charakterizoval jej jako výzvu ke kontrarevoluci, jako nebezpečí rozkladu. Proto požadoval stanovisko Národního shromáždění, aby vysvětlil své stanovisko ministr kultury. Žádal, aby vystoupili ministři, kteří řídí ty časopisy, v nichž byl článek uveřejněn. Zasedání Národního shromáždění odložili. Bude nutno svolat stranickou skupinu. Radil jsem se se čtyřmi členy předsednictva ÚV. Mluvil jsem se s Dubčekem, aby bylo svoláno společné zasedání PÚV a SÚV KSČ. Nelze připustit, aby delegace ÚV KSČ na okresních konferencích vystupovaly a krčily rameny. Tato naše schůzka má posoudit situaci pod dojmem článku. Volal jsem Císaře, aby se sešli tajemníci a poradili se. Je to vysloveně politická záležitost namířená na rozklad strany. Je to snaha dát výzvu, abychom před okresními konferencemi nemohli ovlivnit delegáty. Je to útok na jednotu strany. Je to snaha rozkládat stranu tlakem zvenčí. Je to charakteristická snaha vyprovokovat k mocenským aktům buď přes cenzurní opatření, nebo přes Lidové milice na umlčení těchto hlasů. Je to promyšlená akce, která spadá do kontextu přípravy sjezdu. Má ovlivnit delegáty, aby vedení bylo změněno ve prospěch těchto sil.

Naše stanovisko musí být klidné, nesmí vnést další prvky nervozity. Ve stanovisku je třeba vyjádřit, že strana je natolik silná, aby mohla demokratizační proces dovést do konce se zvolenými institucemi a vládou.

Komunisty, kteří to podepsali, je třeba pozvat na ÚV a projednat postup. Je třeba připravit a publikovat stanovisko předsednictva ÚV strany, které by nabádalo ke klidu a pořádku, varovalo stranickou veřejnost před snahou rozdělovat stranu, snažilo se seriózním tónem odhalovat věci.

Kolder: Musíme vyjít ze základní taktiky, která je založena do roku 1969. Opakovat na předsednictvu ÚV... Diskreditace strany je faktem.

Ztotožňuji se se s. Kodajem, že je to výzva spojená s tendencemi ke kontrarevolučním aktům. Neznám ... Od určité doby, kdy se tyto otázky objevily, že jasné, že se jde s Dubčekem proti Dubčekovi. Dokladem je karikatura v Literárních listech.

Je to otázka boje na dvě strany. Podceňuje se to. Když vezmu tuto platformu, ukazuje se, že za tím stojí určité síly. Vezměte si vztah k SSSR - svolali jsme Lidové milice, poslal se dopis do SSSR. U nás se dopis nepublikuje, ve Svazu ano. SSSR tu bude vypadat, že do toho mluví.

Přijmout stanovisko je málo. Je to třeba projednat v Národním shromáždění a v ÚV KSČ. Situace vyžaduje, aby stanovisko bylo rozhodné a jasnou mluvou formulované a obsahovalo tři věci. Kontrarevoluční prvky musely dozrát do plné formy, ale máme možnost se stranickou byrokracií na Slovensku vzít do rukou společnou věc. Musí být jasné a pregnantně stanoveny, oč jde. Je to úder dovnitř strany, rozložený do několika směrů. Je to pokus zasáhnout do řešení otázky sociální demokracii, snaha působit dovnitř strany před konferencemi, je to výzva celé společnosti. Je třeba přijmout stanovisko strany, Národního shromáždění a jít s tím do závodů. Jaké máme záruky, když pracujeme na kredit? Je to náhoda, když se to připravovalo delší dobu? S lidmi je třeba jednat. V krátkosti si nedovedu představit opatření.

Podle mého názoru musíme postupovat rozvážně. Problém jde na podstatu demokratizačního procesu. Říkají, že to, co jsme zahájili, není žádná zásluha. Jestli přijmeme nemastné stanovisko, rozvalíme stranu. Akceschopnost může být oslabena. Stojí otázka, jak vést úder potřebným směrem, aby byl prost sektářských tendencí. Jedině tak, že musíme říci jak dále. Navrhuji projednat to ve stranických skupinách v Národním shromáždění, svolat ústřední výbor. Není to snadná záležitost. Stojí otázka, jestli se uskuteční v sobotu okresní konference. Je třeba přijmout opatření. Což například večerní konkrétní pokyn, jak znemožnit vystoupení s těmi věcmi, které jsou zde obsaženy?

Císař: Je to těžký úder těm silám, které táhnou břemeno celého procesu. Není to jen nedůvěra, že to strana myslí upřímně s dílem, které se realizuje. Je to veliké povzbuzení pro pravičáky a opozici a velké zadostiučinění pro ty, kteří říkají, že před lednem se to dělalo lépe. Měli jsme naději, že po řadě kroků se budeme moci dostat nad problémy. Zaujal mě názorový posun těch, kteří jsou tam podepsáni.

Jsou mezi nimi lidé čestní, pokrokoví. Situace pro pokrokové síly se jak napravo, tak nalevo složila tak, že to znamená úder v skrytu proti nám.

Nastal názorový posun. V posledních týdnech jsem se setkával s obavami, zda neustupujeme konzervativním silám. Souviselo to se srazem Lidových milicí, s hlasy, které zazněly na poradě tajemníků 12.-13. května. Vznikla obava, že ustupujeme před náladami. Diskuse to byly velmi obtížné. Je to projev skupiny lidí, která podezíravě hledí na projev nálad, které se nepodařilo zlikvidovat. Jde o jiné skupiny lidí.

Vidím dva směry, jak reagovat na tuto situaci: Jestli v naší politice něco vzbuzuje obavy, pak to, že to nemyslíme vážně. Musíme dát jasnou odpověď, ať chápou, že politika potřebuje čas. Projevují maximum nedočkavosti. Jestli v lavírování zaniká to, za čím pevně stojíme, jsme povinni k tomu zaujmout stanovisko. Je třeba odmítnout meritum názorů, s kterými nelze souhlasit. Stanovisko jsem rozhodnut osobně napsat a vystoupit s ním. V řadách inteligence nepracuje strana odshora až dolů. Nemůžeme tuto oblast vynechávat. V ní se musíme angažovat. Možná budeme dělat hasiče, ale dohonit to musíme. Dlouho budeme muset přesvědčovat. Nevím, jestli nedat krajským a okresním výborům strany pokyny, aby stanovisko pročetly a projednaly.

Musíme svolat komunisty, kteří se budou k této výzvě připojovat. Hlavně to zabere mezi inteligencí. Je třeba všude je svolat a hned ten článek rozebrat a ukázat, jaké je to nebezpečí, a požádat, aby se distancovali, aby pomohli vytvořit veřejné mínění. Myslím, že v tom byl úmysl docílit obrat, který by vyvolal nebezpečí konfliktu.

Kriegel: Souhlasím se s. Císařem. Článek je velmi nebezpečný. Je třeba vidět složení těch, kteří to podepsali. Prosil Broda a další, kteří podepsali, aby promluvili. Koho svolat... Do ukončení této schůze Národního shromáždění budu hovořit s těmi lidmi, aby k tomu veřejně vystoupili.

Lenárt: Je třeba diferencovat, co je upřímné a co pomýlené. S těmi, co jsou pomýleni, s těmi je třeba jednat a snažit se, aby sami k tomu závěru došli a dostali se na naši stranu. Výzvu k akci je třeba považovat za nejvýznamnější čin, který může přivést k opravdovým akcím. Nastolil problém a může vzniknout ... Je to pomýlená argumentace. Výzva »dosáhnout svobody slova« nás nutí k vlastnímu rozhodnutí. Funkcionáři strany a státu mají pořád ještě moc, funkcionáři mají v ruce pořád ještě páky.

Dva tisíce slov navozují směřování akce. Dávají ultimatum, jací budou delegáti na sjezd. Je to výzva na podnikové rady, koho volit. Proto jsou důležité veřejná kritika, stávka, bojkot zavřených dveří. Na jedné straně by jednali v rukavičkách, na druhé straně naletěli riskantním metodám. Bojkotované dveře. K čemu vyzývají? Aby byly založeny redakční rady, zavedeny pořádkové služby. Naletěli důstojně. Asi to ani nečetli. Prozrazujeme fizly.

Slovenská část na mě působí jako stará nehoráznost, ani ne Československo, ale jako protektorská manýra. Slováckům dáme federál. To je jedno z opatření, na druhé straně se to zakazuje. Na Slovensku to vyvolá přecitlivělost. Rozumný konec... V mezinárodní oblasti dělají diplomaty.

Opravdu je nutné, aby předsednictvo zaujalo stanovisko, vyzvalo obyvatelstvo, Národní frontu a ukázalo, že by to zasadilo kudlu do zad akčnímu programu. Je to nehorázné obsahově, je to výzva proti Únoru, ponižují straníky. Je třeba moudře postupovat, abychom to využili k umoudření v této republice, neboť vyhrožují, že jich bude nadále přibývat a že je třeba rozbít ideologii organizovanou přes politické orgány včetně státních.

Indra: Vnucuje se otázka, je-li přípustné přejít mlčením, že se členové strany a členové ÚV propůjčili k podepsání takového manifestu. Je závažné, že naši přátelé po rezoluci a výzvě pléna všem občanům k pokojnému procesu, pro tvůrčí pokračování přicházejí s takovou pomocí ústřednímu výboru.

Na rozdíl od s. Císaře a s. Lenárta nemám chuť diskutovat o merituu věci. Pokládám za velmi pomýlené pouštět se do diskuse. Jsem pro posouzení kontextu a cílů těchto lidí.

To, co čteme, nepokládám za náhodné a dokonce ani ne za ojedinělé v naší publicistice. Nedělá se to tak hloupě, ale rafinovaněji. Jde se na kořeny, na kterých strana stojí. Vytahují věci kolem Trockého, ke vztahu k SSSR. Do seriálu článků Hodina pravdy a Banderovci se dá to, co říká s. Dubček na ústředním výboru, kde vyjádřil názor, že ve světě jsou síly, které nepřejí tomu, aby se demokratizovali

proces zdařil. Takové síly jsou na Západě. Jim jde o to, aby vytahovaly ..., aby na příkladu Československa ukázaly, že socialismus a demokracie se nesnášejí. Některým lidem dochází trpělivost a házejí nám rukavici. To je tlak na vznik sociálnědemokratické strany a Dvou tisíc slov. Kdybych se k tomu měl vyjádřit, jde o směs lehkomyšlnosti a avanturismu. Vaculík se má čím chlubit. Bude myslit, že jsem pro vrácení členství zvedl ruku. Jde o určitou politickou koncepci. Klade se otázka, jestli lidé mají obavy, že panují konzervativní síly. Setkával jsem se naopak s výtkami členů, že v první etapě jsme se orientovali jenom na intelektuální kruhy. To, že se svolaly aktivity na závodech, je důkaz brzdy?

Máme s nimi jednat? Napřed vystoupí, podrazí a teď budeme jednat? Výsledek jednání nevím k čemu povede. Otázka zní, čím nahrajeme více kontrarevoluci. Jestli nahrajeme naši rozhodností nebo nerozhodností. Jde o naše postoje nebo ustupování.

Potvrzuje se to, co si ověřujeme, že nositeli politického avanturismu je jedna část naší stranické intelektuální složky, inteligence, která tvrdí, že se věci nemusí uskutečňovat po etapách. Jsou to lidé velmi netrpěliví. Situaci dramatizují, snažili se vytvořit předpoklady, aby proběhlo všechno v jejich duchu.

Toto je nové politické vedení v tomto státě. My jsme odpovědni za demokratizační proces v tomto státě, jsme odpovědni za klid a pořádek, aby nebyl narušen nějakým avanturismem. Z toho musí vycházet náš postup. Jde o to, abychom nebláznili, ale abychom se především veřejně vyjádřili. Ať není nikdo na pochybách v této zemi, že když bude zapotřebí, budeme mít dost silnou ruku. Politické kroky je třeba provázet některými mocenskými zásahy, abychom později nebyli překvapeni.

Smrkovský: Považuji manifest v souhlase s Indrou a Koldrem za výzvu k Únoru naruby: Ustavujte akční výbory, ustavte pořádkovou službu, organizujte útoky na komunistické funkcionáře, zabezpečte, aby ne na ulici, neposlouchejte nařízení ani dole, ani na ÚV. To je útok na stranu všemi hesly, které musely... Je to výzva k ofenzivě proti KSČ a samozřejmě kolem toho se seskupí všichni - KAN, K 231 a sociální demokraté. Za to se postaví.

Soudruhu Dubčeku, jestli my teď s tím neskončíme, pak to budou řešit tanky. Cožpak postavení republiky není naše záležitost? Jestli strana má znovu být na principech nové politiky, jestli nevystoupí energicky, jestli strana neudělá opatření, abychom mohli svou roli zabezpečit, jestli je neudělá hned, pak za týden bude pozdě, pak se to bude řešit nezávisle na naší vůli. Teď asi řeknu tvrdá slova, ale jestli teď tomu neučiníme přítrž, bude k našim jménům připsáno, že jsme zradili socialistickou revoluci. Já s tím své jméno spojovat nebudu. Jestli půjde do tuhého, budu stát tam, kde dělníci s flintami. Je to okamžik, kdy se rozhoduje o budoucnosti, kdy hrozí nebezpečí, které rozloží stranu a povede k tomu, že nebude žádná NF.

To je moje přesvědčení. Musíme okamžitě zjistit reagenci dole mezi dělníky. Kromě řečnění bude třeba kategoricky a jasně provést opatření. Otázka stojí - teď přemýšlím nahlas -, jestli mezi opatřeními zítra nemáme zavést cenzuru. Musíme vzít stát do rukou a vládnout. Jestli to neuděláme teď, bude pozdě.

Jakeš: Jako první si kladu otázku, co nabízejí. Jaký mají program? Žádný. Je to znovu kritizující opozice bez programu, která se pokouší rozrušit náš postup, odmítnout jej. Cílem není nic než zabránit konsolidaci, která tu postupuje. Je to snaha rozložit spodek, protože nahoře to nelze provést. Je to snaha provést generální kádrové změny dole. Neříkají proč a jací lidé tam přijdou. Chtějí dát každému možnost jednat po svém, dát možnost zakládání institucí. Počítají s policií. Tu nelze nahradit. Zaznívá velmi silný tón zastrašování, aby lidé nevyjadřovali své stanovisko, aby se přidali. Celý přístup ke straně je diferencovaný. Pokoušejí se rozdělit stranu. Je to jednoznačná snaha o rozdělení před okresními konferencemi, kde se klade základ sjezdu. Je to současně po přijetí zákona o zrušení cenzury.

Nesmíme učinit kroky, které by mohly být nesprávné. Chyba by byla, kdybychom zůstali jen u diskuse. Ta to nevyřeší. Je třeba dobře a rozhodně odpovědět. Souhlasím se zavoláním zbloudilých, kteří to podepsali. V těch případech, kde jde o vlastní iniciativu, musíme zahájit stranické řízení. Neviděl bych v tom jen útok na stranu, ale i útok na státní instituce - na Národní shromáždění, na vládu, na národní výbory. Nedoporučuji odkládat okresní konference, ale minimálně využít konference k tomu, aby nedošlo k dezorientaci. Důležitou otázkou je zabránit nejistotě a strachu.

Je třeba to vzít po státní linii do rukou, demonstrovat sílu. Národní výbory je třeba vyzvat, aby se tím zabývaly, aby se nestalo, že centrum jedná a dole se mlčí, aby stát ukázal, že stojí pevně. Neměli bychom přehodnotit zrušení cenzury, jestli - neznám citaci zákonné změny -, pokud jde o podněty...

Švestka: Je třeba vidět, že je to výzva k rozbití strany a k založení strany L. Vaculíka. Přestupuje to, co prezentuje Kohout a Literární listy v koncentrovaném procesu. Je to výzva k boji. Na rozdíl od s. Jakeše myslím, že je to určitý program. To nejsou nové názory s. Vaculíka. Je to proti vedení. Je to program s návodem. Přicházejí s tím, protože opoziční organizace není možná. Je to měření sil. Opatření musíme zaměřit z hlediska očekávaného ohlasu. Žijeme v atmosféře, kdy neplatí argumenty pravdy. Říkají, že demokratizační proces je zastaven v době, kdy přináší první výsledky. Nemáme na mysli jen zákony, ale celá opatření, která nebyla uznána.

Musíme docenit atmosféru. Nejde jen o sociální demokracii, ale o to, jak založili K 231, kde je tolik otrlých mužů, jde o KAN a další. Jako politici musíme zvážit všechna fakta. Naše odpovědnost je velká. Oni nám nevěří. Oni odpadnou jako krajní křídla. Je třeba přijmout rozhodná opatření. Nemáme z oddělení dost faktů ať o sociální demokracii, ať o klubech. Nevíme, jak se organizuje KAN. Strana se dělí. Vidíme to všude. Tlak neustále zesiluje. Je to něco obdobného, co dříve bylo vytvářeno uměle. Nemůžeme na sebe přijmout něco, co by znamenalo rozbití strany. Je třeba rozmyslet si každý krok, ale přemýšlet o všech.

Sama výzva k akcím představuje navíc nedůvěru spojenou s nepravdou. Vaculík dává všem důkazy, že se v ničem nezměnil. Nevytýkejme mu, že je proti moci, ale anarchii.

O svolání ÚV je třeba uvažovat. Do této atmosféry jej nelze svolat. Při všem je třeba projevit rozvahu. Vykládám si podobné výzvy jako odraz nervozity.

Indra: Schvalme úkol pro ideologické oddělení, ať vybere lidi, kteří půjdou dolů.

Mlynář: Co uděláme? Považuji to za věc, která svědčí o tom, že jsme měli pravdu v tom, že jsme to podcenili, že jsou síly, které nás chtějí dohnat ke konfliktu. Musíme přiznat, že když se to mohlo stát, je to selhání naší politiky vůči inteligenci. Když jsme řekli, co budeme dělat, znamená to, že použitou metodou jsme to nezvládli. Událo se to v situaci pro ně příznivější.

Čeho se bojím, je to, že akce jsou namířeny proti straně, že máme být vyprovokováni. Nesmíme skočit na špek. Napadlo mě v souvislosti s cenzurou, že když řekneme A, budeme muset říci i B, i C. Co dělat? Hlavním bodem je a bude otázka sociální demokracie. Ukázalo se, že nás to předběhlo. Šlo to do vědomí milionů lidí. Je zcela nezbytné, abychom vystoupili. Souhlasím, že dnes se vydá stanovisko. Obsahem stanoviska by mělo být to, že se ukáže všechno pozitivní pro to, abychom pokračovali v programu KSČ a vlády. Měli bychom říci, v čem je to útok na stranu, a zjevně pohrozit použitím síly. Neměli bychom ve vystoupení zůstat sami, ale je třeba, aby vystoupily ve stejném smyslu naše státní orgány, Národní shromáždění a vláda a charakterizovaly tyto pokusy jako podrážení všeho pozitivního.

Věc je napsána jazykem, který získá podporu. On si to každý s gustem přečte. Jde o to, abychom se nedostali do situace, že se necháme vehnat do dost nevhodného konfliktu. Autoritu to má v podpisech. Proti tomu se musí postavit jiná autorita - prezident, Dubček. Je třeba něco říci. Ne dnes, ale před okresními konferencemi musíme použít autoritu. Jednoznačně musí vystoupit s vlastní autoritou ti z vedení strany, kteří v těchto kruzích mají kredit a vliv. Tomu se žádný nemůže vyhnout. Měli by to udělat i ti, kteří pracují v jiných orgánech, jako např. Hübl, někdo z předsednictva Městského výboru KSČ. Měli by vystoupit ne jako orgán, ale osobně se postavit za politiku strany. Je třeba vést kampaň, která by poukazovala na body, které výzva obsahuje.

Ke svolání ÚV: Uvažme to, abychom neskočili na špek v období okresních konferencí, aby to nevypadalo, že se bojíme. Je třeba udělat opatření pro případ Velmi bude záležet na tom, aby garnitura jmen jednotně vystoupila, aby rozrazila autoritu seskupení.

Vnitrostranicky musíme vyšetřit, jak se tato věc rodila, pokud jde o členy strany. O tom někdo musel vědět. Jestli o tom nevěděl, musíme říci, že o tom vědět má. Možná, že o tom soudruzi věděli a nechali to plavat. To se musí vyšetřit. Bez toho bych ned... Je třeba vyvozovat stranickou odpovědnost u těch, u nichž je to možné. Je podepsána spousta členů strany. Vyberme reálné podpisy těch, kteří ví, o co jde. Je to krach metod, kterými jsme... Nedoporučoval bych na to jít mocensky, teprve až kdybychom byli

vyprovokování, když odhadneme, kdo to začne dělat, ale teď vystoupit s ideologicko-politickými prostředky.

Indra: Dubček natáčel v televizi. Jak to bude působit, jestli vystoupí bez reakce na Literárky?

Dubček: Navrhovaný postup ukazuje, že další postup socialistického a demokratického rozvoje společnosti závisí od jednoty komunistů proti těm, kteří jsou v protikladu.

Indra: Dubček vystoupí...

Jakeš: Nešlo by zavolat Krále a Starého, aby řekli, jak se to rodilo?

Smrkovský: Proč se bavíme...?

Kozel: Na základě toho je Honza Gerloch dole se skupinou. Vidím to jako výzvu k přípravě politické destrukce ve chvíli, kdyby docházelo k bezvládní. Podráží to vedení strany. Je to metoda všech hnutí od Maa až po ordnerské. Jde o významný politický akt, takže jiná odpověď než politická nemůže být! Opřít ji ideově politické bojůvky. Máme skupinu lidí, která přijde s příspěvkem, s názorem a materiálem. My jsme...

Kolder: Jak to charakterizovat? Jestli to chápeme jako výzvu ke kontrarevoluci, pak je třeba učinit podle toho opatření. To, co těch několik vět připravuje, má kontrarevoluční charakter. Musíme se shodnout na opatřeních. Musí odpovídat ocenění politické situace jako kontrarevoluční. Nejsem přesvědčen, které ... dělají. Nabízeli posily. Poté, kdy byl schválen tiskový zákon, strana nemá v rukou moc. Člen předsednictva ÚV musí deset dní usilovat o uveřejnění toho, co si dá do inzerce. Nemáme politické prostředky v rukou, abychom mohli zakročít.

Jak je protivník zorganizován? Lépe než my, pokud se týká prostředků, realizace atd. Ve straně probíhá frakční boj, jestliže zas... jsou lidé systematicky bylo by... ostatní po ... rozebrat, na něm se ledacos ukáže. Proč Nová Svoboda vystupuje proti autoritě I. tajemníka? To chcete vykládat, že je to náhoda? Otázku sociální demokracie, zda se blokuje protikomunistický blok, nemáme postiženu. Jak...

Jestli se shodneme, že situace má vyhraněně kontrarevoluční charakter, podle toho se musí kombinovat, zítra může být pozdě. Může se prohloubit proces dezorientace. Musíme uvést do pohotovosti všechny prostředky. Vidím jednu věc. Linie je založena dlouhodobě a má konec ve volbách. Oni mají šanci klidnými metodami stranu rozložit. Je možné na různá hesla lidi diskreditovat - ti se scházeli na předsednictvu krajského výboru: Dej Voleníkovi garance, žes nenechal hlasovat o důvěře. Jestli organizujeme schůze v ocelárně, jestli z centra bere... kdo drží vedení karvinské organizace. Tomu se neříká náhoda. Jestli se na tom neshodneme, musíme dát okresním výborům a základním organizacím alespoň pokyn, jak mají postupovat, když se budou organizovat různé síly, aby se věci izolovaly. Je nebezpečí, že to vyprovokuje ultralevé tendence jako Šik s Jodasem.

Vilém Nový a Krejčí chodí a říkají, že je třeba poslat Lidové milice do Prahy dělat pořádek. Může vzniknout stav, že nás k tomu donutí. Musíme přijmout alternativní opatření. Musíme dát odpověď, jaká opatření jsme schopni udělat v masových sdělovacích prostředcích. Na to odpověď nemáme, až přijdeme do stranické skupiny parlamentu. Mám názor, že když dojdeme k jednotnému názoru, není třeba svolávat ÚV. Nechci dělat likvidátora a nechci být při tom podepsán.

Není pravda, že od dubna jsme přestali pracovat s inteligencí.

Dubček: Volal jsem Brežněva v souvislosti s prohlášením. Kvalifikuje to jako další nástup sil, který navodí kontrarevoluční situaci, protože je to v protikladu k ÚV. Říká, že přímá výzva může navodit kontrarevoluční situaci v zemi. Nemáte v rukách rozhlas, říká. Opíral to o pohyb v sociální demokracii, výzvy k zakládání výborů, nejednotný pohyb komunistů. Je možno čekat další vystoupení. De Gaulle vyvedl vojska a sjednal pořádek a demokracii a my máme v rukách dvacet let proletářské revoluce. Svoboda slova a tisku nesmí být v protikladu se zájmy společnosti. Některé publikace jsou věci, které nejsou v zájmu společnosti. Je třeba mít dost odvahy a rozhodnosti. Když se tyto tendence neodrazí, bude to soumrak pro stranu. Brežněv se ptal, zda by mohl být informován o tom, co bude dál.

Jsou to proklamace, které velmi vážně zasahují i do Národní fronty. Je nalomen postup stanovený akčním programem, ve kterém ... Jde o výzvy z hlediska narušení. Jde o snahy dosáhnout rozkolu, rozdvojení uvnitř strany. Jsou to výzvy, které se obracejí dovnitř strany, které mají snahu narušit jednotu strany. Proti tomu musíme postavit prohlášení předsednictva Národního shromáždění, vlády a dalších

orgánů. Je to snaha rozdělit stranu. Propůjčila se k tomu i část komunistů. Předpokládám, že přijmeme rozhodné prohlášení pro stranické orgány, že vedení strany se distancuje od těch, kteří se postavili proti květnovému plénu. Není možné před tím ustupovat. Dubnovému a květnovému plénu musíme dát podporu.

I když to bylo připraveno především částí komunistické inteligence, je možno očekávat napříště dezorientaci v této oblasti. Je nanejvýš důležité, aby rozhodně vystoupil s. Císař, rozhodné stanovisko musí říct s. Kolder a další, aby se vidělo, že akce vyčleňuje a nabádá pravicové síly, aby se mohly učlenit a vyrazit k ataku proti straně. Je to snaha rozdělit stranu. Není to poprvé formulované. Byl svého času úvodník s výzvou: Zakládejte uvnitř strany výbory na podporu obrodného procesu. Není to také náhoda, že se obrátili na toho, koho našli doma. Hledali vlivné lidi, aby zapůsobili.

Jde o snahu a tendence vnést dovnitř strany dezorientaci, vnést nejednotu. Proto je třeba vydat stanovisko předsednictva ÚV KSČ, kterým bychom dali najevo, jaké nebezpečí vidí předsednictvo ÚV v této výzvě, že to není v souladu s politikou strany. Předsednictvo NF musí stát v čele obdobného opatření. Zasahuje to oblast státních orgánů, Národního shromáždění. Proto je třeba jednoznačně vystoupit a použít vlivnou část komunistů, která by uměla tento akt rozložit, aby se živly nemohly uchytit a zakládat výbory.

Za velmi vážnou považuji výzvu, kde se hovoří například toto: Žádejme veřejnou kritiku, demonstrace, sbírky na lidi, stávky, bojkot dveří. Je to neslušně hrubé, jejich využití by mělo vést jakoby k oblibě A. Dubčeka. Výzvy na zakládání výborů mohou vést prakticky k paralyzování činnosti demokraticky zvolených orgánů. Aby ne dogma, aby stanovisko...

Za rozhodné považujeme: Dosavadní politická opatření jsme vyčerpali. Je nutné provádět rozhodná opatření po linii státních orgánů. Stranu nenahrazujeme. Nesouhlasím, že to není možné. Lenin přijímal na půl archu dekret o půdě. Je třeba určitého vyhlášení předsednictva NS a vlády, které by upozornilo na vážnost situace. Za nevyhnutelné to považuji proto, že věci mají velmi vyhraněný postup v protikladu proti prohlášením ÚV a předsednictva ÚV. Je nevyhnutelné, aby se exponovali lidé z vedení strany, z Národního shromáždění, Národní fronty a vlády při odsouzení některých činů. Přimlouvám se za rozhodná opatření.

Kvalifikuji to za nástroj těch sil komunistů, které se nechtějí smířit s tím, že by se práce zdařila. Byl by to úspěch tohoto vedení. Je mi líto, že za cenu takového politikaření se k tomu propůjčí takoví lidé. Ať se řekne, že je svolaný sjezd a vyhodíme je. Příkladíme se o to, aby je vyhodili. Oni znají naše názory. Snaží se proto zasít nedůvěru, hraje se na to, vštěpovat nedůvěru do řad strany. Dělá to někdo, kdo nechce, aby věci šly dobře. Proto volají po anarchistické cestě. Kam ženou vedení strany?

K prohlášení: Nesmíme se spokojit s tím, že řekneme co dělat, že to visí jen na firmě strany. Je nutné se exponovat, všichni soudruzi, aby v zárodku rozložili jejich koncepci.

Mezi podpisy je řada svedených lidí, kteří nemají potuchy, čím strana prochází.

Černík (k přizvanému s. Starému): Jak situace vznikla? Chceme znát protivníka a jak jedná.

Dubček: Předsednictvo se od toho distancuje.

Starý: Zúčastnil jsem se schůze vysokoškolského výboru. V diskusi zazněly vážné obavy, že se demokratizační proces zpomaluje ve sféře vnitřní i vnější. To je mínění převážné většiny naší inteligence. To jsme zjistili již předtím. Teď se nám to potvrdilo. Byla interpelace na Rypla, jak je to s rozdělením kontrarozvědky. Někdo řekl, že řekl, že nemůže odpovědět, jak je to s termínem odchodu vojsk Varšavské smlouvy. Je to převažující mínění umělců, studentů a mládeže. Nechci se dostat do situace, kdy my jako odpovědní za výchovu mládeže se dostaneme do situace - jako se to stalo v říjnu a v listopadu -, že se odtrhneme. Jsme jediná země, kde nedošlo ke cvičení. Jako komunista nemohu mít dvojitý mínění.

Přišli za mnou dva profesori z univerzity a přinesli tento text. Text jsem četl jen velice rychle. Pokud se pamatuji, nebyly tam velké závady. Předtím už tam byla podepsána řada lidí. To byl také důvod, proč jsem to nečetl tak detailně. Neočekával jsem, že to provolání bude mít takový ohlas. Jsou obavy, že se některé věci příliš nadnášejí, že KSČ je odpovědná za situaci. Opomíjejí se různé reality. Nezdálo se mi, že bych s tím nemohl zásadně souhlasit. Je tam řada myšlenek, které vystoupily na ÚV.

Upozornuji, že nic nedělám proti straně a také nic proti svému svědomí. To je můj velký mravní kredit a ten musím hájit.

Indra: Ptám se tě, jestli jsi byl na květnovém plénu, jestli jsi hlasoval pro výzvu, kterou ÚV vydal k občanstvu.

Starý: Nedostal jsem se ke slovu. Já jsem k tomu měl kritické připomínky. Nemohu mluvit do vlády, jak jste mluvili na plénu ÚV. Opakuji, že mám obavu ze zpomalování demokratizačního procesu. Soudruh Černík to nemá rád. Je to ale něco, co může dát světovému marxistickému hnutí veliký kredit. Přesvědčili jsme se v různých zemích.

Černík: Podle čeho míníš, že se proces zpomaluje? Které faktory berete v úvahu, abyste to mohli tvrdit?

Starý: Jak víte, po lednu nastala svoboda tisku. Pak začaly vztyčené prsty, začaly se objevovat věci, které jsou tabu. Tabu je problém z hlediska vědy nemyslitelný.

Dubček: Nenapadlo tě, že tím zaséváte nedůvěru mezi lidmi, aby se nám práce nedařila?

Starý: Ti, co přišli ke mně, říkali, že to má pomoci.

Dubček: Ano, rozložit stranu. Základem je bojkot dveří a pak řezat.

Starý: Goldstücker ukázal tucty dveří. Taková je terminologie. Rypel řekl, že řada lidí a pravděpodobně tito lumpové byli z iniciátorů, kteří s touto terminologií přicházeli.

Černík: Když tě zavoláme do předsednictva ÚV, začínáš teprve dokument studovat a dokument už jde do veřejnosti. Je tam výzva - rozkládat stranu, zakládat výbory, přibouchnout dveře před komunisty. Chceme, abys materiál dobře dočetl a zaujal řádné stanovisko, když trváš na tom, že toto vedení ohrožuje demokratizační proces.

Dubček: Jaký smysl má přes hlavu tohoto vedení dělat tyto věci?

Starý: Přes hlavu vedení vznikají tlaky. Má to posloužit tomu, aby retardační prvky byly potlačeny. To není nedůvěra.

Černík: V tomto prohlášení se mluví o Dubčekovi, abychom to státní netlačili na Dubčeka. Před čtrnácti dny se psalo, aby se všechno netlačilo na Dubčeka. S Dubčekem proti Dubčekovi. Zítra se zvedne hlas proti Dubčekovi. Hlupáka z Dubčeka udělali.

Starý: Přečtu si to seriózně.

Smrkovský: To je opsáno z...

Starý: Bylo mi řečeno, že koncipoval...

Černík: Vybízím tě, abys to přečetl a zaujal písemné stanovisko. Proč takové věci děláme. Do jaké situace zemi dostáváme.

Dubček: Před stranou je velká zodpovědnost.

Černík: Stanovisko předsednictva ÚV musí být zítra publikováno. Jde o charakteristiku situace. Jestli jde o kontrarevoluční situaci, nebo o další postup sil, které mají vytvořit prostor k otevřenému vystoupení v zemi. Myslím, že to druhé. Jde o určitou přípravu. Jde o další krok k nástupu k aktům, které podněcují kontrarevoluční situaci. Měli bychom stanovisko opřít o to, že jde o pokus rozložit stranu, znemožnit progresivním silám strany plnit progresivní program strany. V dubnu a květnu se konaly konference, které nastoupily cestu vyhlášení svolání sjezdu, aby došlo ke konsolidaci sil na bázi akčního programu.

Jde o podryvání progresivního proudu. Děje se to v době, kdy strana a státní instituce začaly věci konkrétně uskutečňovat. Je to přijetí významných aktů rozvoje socialistické demokracie. Jde o jasný pokus vyvolat nové prostředí, kde se bude dařit těmito silám.

V svolání by mělo být řečeno, že je možné v této zemi konsolidaci provádět na bázi existujících orgánů. Je třeba odmítnout ty pasáže, které nabádají k organizování mimo stranu a chtějí vést demokratizační proces mimo stranu a instituce.

V zákonném opatření by měly zaujmout stanovisko Národní shromáždění a vláda.

Smrkovský: Musí se sejít Národní fronta.

Černík: V národněfrontovském prohlášení by se podepsala strana. Musí vyjít stanovisko Národního shromáždění a vlády, kde by se vyjádřila základní myšlenka, že Národní shromáždění a vláda

republiky stojí na pozicích prohlášení předsednictva ÚV, že jde o pokus provádět demokratizační proces vnějšími institucemi a že to nehodláme připustit a použijeme všech zákonných prostředků, abychom všechny takové pokusy zamezili. Důrazně se musíme opřít o státní autoritu. Vně Národní fronty se nedá nic organizovat. Doporučuji, aby s. Dubček, pokud by to byl schopen udělat, dotočil svůj projev nebo aby dnes nevystupoval. Nejde o hodinový projev. Jde o dotočení.

Ano, dnes vyšel článek. Ať se něco děje nebo neděje, říkám zcela otevřeně, že je to namířeno proti našemu procesu. Řekl jsem to už v květnu. Každý projev není na čele úkolů. Voláme po střízlivosti uvnitř strany, ale jsou pokusy, které budou rozkládat existující orgány.

Kriegel: Jde o nelidské a nehumánní metody.

Černík: Slovo s. Dubčeka dnes by mohlo působit uklidňujícím způsobem. Zbývá otázka svolat či nesvolat ÚV. Jestli určité kroky, které učiníme dnes a zítra, okresní konference pochopí, tak by se to mohlo obejít bez ÚV. Pokud ne, muselo by být ÚV svoláno.

Jakeš: Jestli ÚV pomůže, že...

Černík: Měl bys sežvat šéfredaktory. Stejně musíme přestat, když přijmu ... Národní shromáždění.

Jakeš: Ráno hlásili v rozhlase, aby si všichni přečetli článek Dva tisíce slov.

Smrkovský: Říkám tu své stanovisko. Je to opravdu nástup ke kontrarevoluci se vším, co s tím souvisí. Když neuděláme teď nic, za dva až tři měsíce bude pozdě a bude to řešit krev. Zbavme se iluzí. Nebudu se připojovat. Odmítám naivní názory, že s nimi povedeme diskusi. Musíme tomu udělat přítrž, abychom mohli dělat novou politiku. Jinak nás donutí použít silnější mocenské prostředky. Musíme boj svést teď. Jestli jej nesvedeme teď, prohráme.

Soják: Čte vyjádření s. Biřáka: Je to zlé a zákeřné. Je to snaha vnutit straně boj, protože se vyzývá, co je třeba dělat. Je to únor na lidi. Je to způsob jak zastavit demokratizační proces v naší zemi, útok načasovaný na okresní konference, aby se dezorientovaly, vytvořil se strach a tímto skandalizováním, stávkami apod., aby se ovlivnil i průběh sjezdu.

Navrhuji nekonicipovat stanovisko jenom jako stanovisko předsednictva strany, ale i vlády, Národního shromáždění i Národní fronty. Týká se to prostě všech a není to jen záležitost naší strany.

Indra: Podporuji návrh. Jestli není Dubček s to reagovat bezprostředně, pokládám za nemožné, aby projev vysílali. Lidé budou čekat na reakci. Lidé čekají, co se stane. Je třeba něco zkoncipovat a sejít se. Večer oznámit, že zítra vyjde stanovisko předsednictva ÚV, vlády a Národní fronty. Já bych mohl zkoncipovat dálnopis pro krajské výbory, stručně tam vyjádřit naše stanovisko a vyzvat je, aby sledovali situaci a zaujímali politické protiakce proti těm, kteří by se řídili výzvou.

Beru na sebe riziko, ale neváhal bych uvést v souvislosti s okresními konferencemi do pohotovosti bezpečnost a domácí pohotovost Lidových milicí.

Kriegel: Dokument je velmi nebezpečný. Obsahuje výzvy k akcím. Jsou nemorální. Je třeba přijmout ostré stanovisko v předsednictvu ÚV KSČ. Je to kontrarevoluční situace. Musíme se od toho oddělit.

Pokud jde o stanovisko Národní fronty, nevím, jestli seženu členy Národní fronty. Je také otázka, jestli politické strany na to půjdou.

Mlynář: Je třeba zajistit jmenovité vystoupení soudruhů Kriegla, Císaře, Dubčeka, Smrkovského, Špačka, Mlynáře a Šimona. Vhodnou formou by bylo reagování prezidenta republiky v poloze nabádání proti destruktivním. Proti autoritám postavit takové autority jako Svoboda, Dubček. Za vládu by zapůsobilo stanovisko Šika. Požádat Hübla, Machonina, poprosit Goldstücker a Richtu. To jsou lidé, kteří mají jméno. Zajistit v publikačních prostředcích určitá předběžná opatření, že se zákonnou cestou řekne, o co jde.

Soudruh Čerovský by mohl udělat prokurátorský akt. Obsahoval by upozornění, že rozšiřování výzev takového druhu lze pokládat za pobuřování. Na to musí redakce odpovědět. Psychologicky by to mělo vliv, není to v rozporu se zákonem.

K tomu, co říká s. Kolder: Měla by se dát jasná politická instrukce, kdyby destrukce začala vznikat. Z ní by mělo být zřejmé, že strana to zarazí, že komunisté zabezpečí, aby byl zajištěn zákon. Je

možné mluvit o LM. Souhlasím se vším. Je třeba vydat stanovisko předsednictva ÚV, Národní fronty, Národního shromáždění a vlády. Ve stanovisku Národního shromáždění a vlády je třeba položit důraz na legalitu a zdůraznit pokus o destrukci.

Žádá se vyšetření, jak se věc rodila. Soudruh Jakeš říká, že kdo o tom věděl, mlčel. Jestli soudruzi cítí oporu u funkcionářů, nemohlo by se to dít. Jestli získáme příkladný důkaz, pak prošetřeme, kde to vzniklo, kdo to nosil na podpisy.

Kapek: Souhlasím se s Mlynářem, pokud jde o poslední návrh. Beru na sebe, že bude usnesení a ne plénum ÚV. Byli 2x... že ne dost rychle reagoval. Když něco připravíme, zde musí být jednoznačné formulace. Máme odpovědnost zabezpečit bezpečnost nižších funkcionářů. Můj názor je stejný. Proto jsem jednoznačně za to, pokud jde o Lidové milice, dát rozkaz k pohotovosti.

Černík: Přes sekretariát je uvědomit. L. Svobodu bych do toho nezatahoval. Nechat na 12 hod. Za týden ať vystoupí.

Švestka: Pokud jde o sdělovací prostředky, reakce bude prudká.

Černík: Prokuraturu zařídím, ať vydá prokurátorský akt. Jakeš ať dá vyšetřit způsob, jak se věc rodila po stranické linii.

Dubček: Musíme se dohodnout, jaká opatření přijmeme, aby zítra nedal někdo výzvu, aby se šlo do ulic. Nikdo neví, kdo demokratizačnímu procesu brání. Lidové milice se sešly, že jsou pro demokratizační proces. Jak stát zabezpečí stát v této době?

Kolder: Požadavky má pražská doprava. Na 1. července je hlášena stávka. Jsou mimořádné požadavky pražských pekařů a jatek. Železniční doprava je v dezolátním stavu. Výzva může působit tímto směrem. Dělalji se rezoluce. Mohou tam být lidé, kteří to myslí jinak. Na rozhlas a televizi nemáme vliv. Prokurátor také nemá vliv. Jedině revoluční akty existují, jsme-li zahrnání do situace, kdy je nám vnučen boj.

Zítra začne skandalizace a diskriminace. Bylo to vypočteno, aby se dotklo.

Jakeš: Je třeba, aby všichni místní funkcionáři znali situaci. Jestli je dohodnuto, že šetření bude zahájeno, bude dobré, abych tam byl.

Kriegel: Nevím, kdo přijde.

Dubček: Proti Šalgovičovi se podnikne útok. Dáváme v úvahu, aby to byl Čech. Ministr Pavel projevil v dopise nedůvěru, že se zasáhlo do ministerstva vnitra. Dnes Rypel měl dát návod k stíhání jako jeden z konzervativních zásahů. Přimlouvám se, aby byl nalezen soudruh české národnosti, nebo se to nacionálně zneužije. Pokud jde o kontrarozvědku, řekl Pavel, že ji nedovolí rozčlenit.

Černík:...

Dubček: Dejte tam Čecha.

Indra: Jsem proti.

Mlynář: Šíří se po Praze, že je agentem NKVD.

Černík: Odkud to máš? Dnes jsem s ním mluvil. Říkal, že předloží se Šalgovičem návrh na postup. Je potřeba, aby zítra všichni vystoupili. Vládu nemohu svolat.

Císař: Ještě dnes napíšu článek. Zítra vyjde usnesení PÚV a vedle bude článek Císaře a Mlynáře.

Kolder: Dnes vystoupí s Dubček.

Indra: Pustit dálnopis ihned.

Dubček: Výbory nezakládat. Je tu mimořádné opatření Národního shromáždění, Národní fronty, předsednictva ÚV, že je to svévolný akt.

Černík: Dohodnou se tři čtyři, v klidu si na to sednout a navrhnout postup. V pondělí se na to sejít.

Kolder: Doporučoval bych to stáhnout.

Černík: Zítra bude oficiální stanovisko předsednictva ÚV a večer vystoupí s Dubček.

Dubček: Já to také nebudu tříštit. Jsem za to, že vystoupí druhý a podpoří. Ten může ve Večerní Praze, ten v předsednictva Národního shromáždění. Nenechat to jen na straně. Proto jsou nutná vystoupení. Bylo by dobré, kdyby se podařilo svolat soudruhy z Národní fronty, aby s Kriegel vystoupil s jednotným stanoviskem Národní fronty.

Indra: Ať stanovisko není dlouhé, ale jasné, ať každý ví, na čem je. Soudruh Císař napíše koncept a po Obecním domě se sejdeme.

Špaček: Je to výzva k anarchii, je třeba se od toho distancovat. Je to anarchistický krok a nebezpečí dovnitř strany a pro pozitivní zabezpečování politiky ÚV KSČ. Je třeba učinit prohlášení, apelovat na náš lid, aby závěrečná část výzvy nenašla uplatnění.

SÚA - A ÚV KSČ, f. 02/1, a.j. 100, b. 1. - Rukopis. 63 s.